

משתגעין ומתלהטין בתורת האור החיים הקדוש

פרשת ראה

פנינים מיוחדים מפרשנים
ומתורגמים על פי דברי רבינו

פניני חיים

מוסר חיים לקח מהפרשה במשנת רבינו

בשמי"ח ראש - לזכות ידידנו הרה"ח רבי יהודה בן שרה מרים הי"ו וזו"ע

כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים

ונתן לה רחמים ורחמך והרבה (יג יח).

בנות מאמר זה פאן, לפי שצוה על עיר הנדחת, שיהרגו כל העיר לפי חרב ואפילו בהמתם, מעשה הזה יוליד טבע האכזריות בלב האדם.

כמו שספרו לנו הישמעאלים פת הרוצחים במאמר המלך, כי יש להם חשק גדול בשעה שהורגים אדם ונכרתה מהם שרש הרחמים והיו לאכזר, והפחיתה עצמה תהיה נשרשת ברוצחי עיר הנדחת.

לזה אמר להם הבטחה, שיתן להם ה' רחמים, הגם שהטבע יוליד בהם האכזריות, מקור הרחמים ישפיע בהם כח הרחמים מחדש לבטל כח האכזריות שגולד בהם מפח המעשה.

ואמר 'ורחמך'. העיר בזה, שכל זמן שהאדם הוא בגדר טבע אכזרי, כמו כן יתנהג ה' עמו, שאין ה' מרחם אלא לרחמן.

בפרשתינו אנו לומדים על 'עיר הנדחת', שבעיר שדרים בה ישראל, אילו רוב בני העיר הדיחו את מעשיהם מאת ה' והלכו לעבוד עבודה זרה, צריך להרוג את כל בני העיר בחרב, יחד עם כל בהמותיהם.

ומבהיר רבינו הקדוש, שלכן יש כאן הבטחה מאת הקדוש ברוך הוא 'ונתן לך רחמים', שלא יבוא האדם לידי אכזריות באמצעות המצוה, ואדרבה, אם יעשו זאת לשם שמים, המצוה תוליד בהם רחמנות. והטעם שזוכים לברכת הרחמים כנגד טבע האכזריות, היינו משום שהריגת אנשי עיר הנדחת אינה לשם אכזריות ונקמה, אלא היא לצורך קיום מצות ה', ולפיכך אין ראוי שימשך מן המצוה טבע רע. שכל מדה רעה הנעשית לצורך מצוה זוכים לברכה זו - שהטבע לא יתפעל מן המעשה הרע.

ומדברי רבינו למדים חידוש גדול, שלמרות שמקיימים בהריגת אנשי עיר הנדחת מצות עשה מן התורה, ועל ידי זה שב ה' מחרון אפו על ישראל, מכל מקום, על ידי קיום מצוה זו עלולים ההורגים לקנות בנפשם טבע גרוע של אכזריות. ועל כן הוצרך השם יתברך לתת להם ברכה מיוחדת של רחמים.

ובהמשך דבריו כותב רבינו, שכאשר מקיים מצוה זו של עיר הנדחת, נחשב הדבר כאילו קיים את כל מצוות ה', ולכן נאמר בהמשך 'כי תשמך בקול ה' אלקיך לשמור את כל מצוותיו אשר אנכי מצוה לך'.

והיות שהמצוות גורמים התקשרות ואיחוד בין הקדוש ברוך הוא וישראל, שמכאן זה מתגלה באדם אור נשמתו שהיא חלק אלוקי ממעל, וכיון שהקדוש ברוך הוא רחום, גם באדם מתגלה מדת הרחמנות, ולפיכך זוכה לברכת 'ונתן לך רחמים'.

בסיום דבריו, כותב רבינו לפרש כפל הלשון 'ונתן לך רחמים - ורחמן', שרק לאחר שהאדם נעשה 'רחמן' - ה' מרחם עליו, והוא על יסוד דרשת חז"ל בפסוק זה: 'כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, וכל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמין עליו מן השמים'. ולכן היו צריכים ישראל לברכת רחמים, כי הם עשו מעשה מצוה שכרוכה באכזריות, ויש חשש שלא ירחמו עליהם מן השמים, ולכן הוצרכו לברכה מיוחדת של רחמים.

ברגשי גיל ושמחה, נשגד ברכותינו המאלפות
להאי גברא רבא הנכבד והנאדר בקדוש, גדול בתורה ויראה

מורינו הרב משה שוורץ שליט"א

רב בית המדרש 'קהל חסידים - חיכל אור החיים'
ויושב ראש מפעל 'מורשת אור החיים הקדוש'

לדגל שמחת חבר מצוה באהלי צדיקים

בנו היקר הבחור יוסף נח יאירי ויזרח

מה הוא ב'חיים' גם לדבות זרעו ב'חיים' ומכוחו של רבינו הקי'

ברכותינו שיפוצו המעיינות הוצה ביתר שאת ויתר עוז

ויזשפע בעדכם מכל ברכות התורה בני חיי ומזוני

חיים של עושר ואושר גדולה וכבוד, אתם וכל אשר לכם

המברכים בהוקדה - טערת והוצאה לאור, בשם אלפי הלומדים

ואפילו שהאדם מצווה להרוג את אנשי עיר הנדחת, ונמצא שהוא אנוס, במה שנעשה מחמת זה אכזרי, מכל מקום, לולא ברכת הרחמנות אין מרחמים עליו מן השמים. והיינו טעמא, לפי שאין זה בתורת עונש, אלא שהנהגת השם יתברך עם בריותיו היא באופן של מדה כנגד מדה, ומשום כך רק כאשר אדם נוהג במדת הרחמים אפשר לרחם עליו מן השמים.

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה. את הברכה אשר תשמעו וגו' (יא כו-כז).

קשה, מהו כפל הלשון 'ברכה וקללה'. ושוב, 'את הברכה וגו' ואת הקללה'. ועוד קשה, מהי הכוונה 'היום', שהרי כבר נתן להם התורה לפני ל"ח שנה. ויש לפרש הכוונה על ההבטחה שכתוב בסוף פרשת עקב 'כל מקום אשר תדרך כף רגלכם בו לכם יהיה וגו' לא יתייצב איש בפניכם, מוראכם ופחדכם יתן ה' אלוהיכם על פני כל הארץ'. ועל כן אומרת התורה, דיש בנתינה זו ברכה וקללה, והיינו, דאם ישמעו אל מצוות ה', תהיה נתינת הארץ לברכה, ואם לא ישמעו, אין זו לכם כי אם קללה, 'שבאמצעותה יתקנאו בכם האומות ויאבדו אתכם ממנה בנקמה גדולה, גם תהיה להם ההנאה ממנה לרעה להם לעולם הנצחי'. וזוהו מובן תיבת 'היום', כי הבטחה זאת של 'כל מקום אשר תדרוך' וגו', לא נאמר להם עד היום.

שמר ושמעת את כל הדברים האלה אשר אנכי מצוה למען ייטב לך ולבניך אחריך עד עולם (יב כח).

קשה, דהיה צריך להקדים השמיעה ואחר כך השמירה, שהרי אי אפשר לשמור בלי שמיעה. עוד קשה, מהו הריבוי בתיבת 'את כל הדברים האלה'. ויש לפרש, דהמצוה כאן היינו על שתי דברים, א. מצוות ה' אשר הם ידועים לכל ישראל, ב. הם הגדרים וסייגים שיחדשו רבותינו בכל דור ודור. וזהו 'שמור' - כנגד המצוות הידועים אשר ציוה ה'. 'ושמעת' - כנגד כל הסייגים שיחדשו רבותינו. והריבוי בתיבת 'את כל' - שצריך לקבל כל הגדרים והסייגים, ורק אז נחשב שקיים את כל המצוות. ועל זה אומרת התורה הקדושה למען 'ייטב לך ולבניך', וכלשון רבינו: 'כי גדרים וסייגים שעשו רבותינו ז"ל, הוא דבר המעמיד דורות עם בני ישראל לעולם, להבדילם מכל כיעור וכדומה לו'.

עוד יש לפרש, לפי מה שכתוב בזוהר הקדוש דמי שהוא בעל עבירה, שערי דעת התורה ננעלים בפניו, והקושיות שעומדים בפני האדם בשעת לימודו, הם הקליפות שמתהווים מחסאי האדם. וזהו הפירוש 'שמור ושמעת' - פירוש, אם אתה רוצה שתעמוד על אמינות התורה להבין אמריה, 'שמור' המצוות לבל תעבור עליהם. ואז 'ושמעת' - שתזכה לשמוע ולהבין בלימוד התורה.

ובערך הרע מקרבה (יג ו).

יש לפרש בדרך רמז שמכוון כנגד היצר הרע שנקרא 'רע', כמו שכתוב 'כי יצר לב האדם רע מנעוריו', ואומרת התורה, שעל ידי שעושים משפט בעושי עבירה, מתבער הרע ונתיש כוחו, ולא יתעצם בלבבות בני אדם.

לענין מה יכול אדם להתקרב אל השי"ת כמשה רבינו

רָאָה אֱלֹכִי. עוֹד יִרְצֶה בְּמֵאֲמָר "רָאָה אֱלֹכִי", עַל דֶּרֶךְ אֲמָרָם ז"ל (רמב"ם הלכות תשובה פ"ה ה"ב) 'יָכוֹל אָדָם לַעֲשׂוֹת עֲצָמוֹ כְּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ. וְהָיָה מִה שֶׁהֵעִירָם, כִּי אֱלֹוֵי יִרְאָה, לְהַדְמוֹת אֱלֹוֵי כָל הַבָּא לִקְרֹב לַעֲבוֹדָת הַקֹּדֶשׁ עֲבוֹדַת ה', וְלֹא יַעֲרִיכוּ עֲצָמָן עִם מִה שֶׁלִּמְטָה מֵהֶם וַיִּהְיוּ בְּעֵינֵי עֲצָמָן כִּי כְּפִיר מִצָּאָה יָדָם (יא כו).

וע"ע מה שכתב בתחילת ספר ליקוטים יקרים מהרה"ק **המגיד ממעזריטש** זי"ע: כל אדם יוכל לבוא למדרגה של משה רבינו ע"ה בהזדככות, ולא כמשה ממש, אלא במדרגת משה, כי משה עלה אל ה' למעלה באצילות. אלא רצה לומר, למשל אם נשמתו מעשיה דעשיה וממלכות דעשיה דעשיה שהיא מדרגה התחתונה, יכול לזכות כדי שיוכל לבוא למדרגת משה לאצילות דעשיה, וכן אם נשמתו מעולם אחר. וביארו בזה בספה"ק אור ישראל (סאדיגורא, אמור תרמ"ו), ובספר פרי העץ (פר' זאת הברכה ד"ה מסורה)].

ההוראה להתייגע ולהיות דומה למשה - כמשה

והנה לנו ראייה ברורה בהלכה, מהנפסק בשו"ע יור"ד הלכות כבוד רבו ות"ח (סו"ס רמ"ב): 'האומר לחבירו אני מקבל ממך **אם היית כמשה** - מלקין אותו משום בזיון, ומציין הבית יוסף מה שמצינו בגמ' הלשון (חולין ככד, א) 'אילו אמרה יהושע בן נון משמיה לא ציינתא ליה, ולא אמרו אילו אמרה משה, כיון שאי"ז במציאות כלל שיהיה אדם כמשה משא"כ כיהושע אפשר שיהיה. וכתב הט"ז (סק"כ) שמדברי הב"י נראה שסובר שמלקין את האומר על הבזיון שהוא כלפי משה רבינו, כי ממה שהאדם אומר על פלוני 'היית כמשה' נשמע שמדמה שאפשר לו לאדם להיות נחשב כמו משה, והרי זה בלתי אפשרי ואינו נכון כלל אחר שהתורה אמרה **"ולא קם נביא עוד בישראל כמשה"** וגורם בזיון בכך.

ולפי שיטה זו צריך לומר, דמה שכתב הרמב"ם דראוי לכל אחד להיות כמשה - היינו דייקא 'כמשה' בכ"ף הדמיון, ר"ל שיהיה **קרוב למשה** ולא משה ממש [מדהול"ל לישנא אחרינא כגון להתעלות בצדקותו עד דרגת משה]. וסמך לדבר ממש"כ **הרמב"ם באגרותיו** בתחילת 'פרקי ההצלחה', שכל אחד מבני העולם, אם רצה השלימות היה **קרוב** למשה רבינו.

ויבוא הכתוב השלישי לחזק הדברים שאכן כך כתב **הרמב"ם בשמונה פרקים** (פרק ז'), שכאשר ראו החכמים שמעלת הנביאים זה על זה היא בחכמה ובמדות, אמרו על קצתם במה שראו מחכמתם ומדותיהם 'ראויים הם שתשרה שכינה עליהם כמשה רבינו' (עי' סנהדרין יא, א; סוכה כח, א; בבא בתרא קלד, א), ולא יעלם ממך כ"ף הדמיון - שהם **דימו** אותו בו, **לא שישוו אליו** חלילה, עכ"ל.

העניי מכל האדם לימד ודרש שילכו לאורו באורחות החיים

ולסיים, הנה יש כאן **תמיהה גדולה**, וכי יתכן שמשה רבינו שלא חס ולא דרש לכבוד עצמו כלל וכלל, וכעת התנשא בעצמו וביקש מעדת השם לאחוז במעשיו הטובים ולהיות כרוכים אחריו בכל משנת ודרכי החיים.

ודברים של טעם כתב הגה"צ גאב"ד מאקווא **העטרת משה** צוק"ל לבאר היטב ונכון בשני אופנים שאין זה מנוגד וסותר ח"ו לגודל ענוותנותו של משה.

בראשונה מיישב על פי מה שכתב הב"ח **שבשעת הסתלקותם של צדיקים חרגו ושינו מהנהגתם והיו מפרסמים מגדלותם**, ללא שום הסתרה וכיסוי, וכדמצינו בנן זומא (ברכות יב, ב), והוא כעין מה שאמרו 'אין אדם משטה בשעת מיתתו' (ב"ב קעה, א). וכיון שכך אתי שפיר שהרי כל דבריו של משה בספר משנה תורה היו דברי תוכחה שאמרם סמוך לפטירתו, וכולם דברי פרידה מעדת מרעיתו, ומשו"ה הרהיב עוז לגלות טפח וטפחיים לתועלת הכלל. מה גם, שהכיר במעלותיו והחליט לעשות הכל בשביל להרבות ולהיטיב עם הבריות לכבוד השי"ת, ולמען ישמעו ויראו דרך החיים על אדמות.

ועוד זאת, כי אז כבר היו עדה שלימה בשלימות היותר גבוה ובשלום וריעות עם משה רבינו, והיו כולם כ"כ **מקושרים אליו עד שלא היה מקום ודרך להסתיר עצמו מהם**, וכבן המתחפש בגניי אביו, שאין מציאות בשום דרך להיותו מוסתר מאביו היודע ומכירו היטב בכל אופן, וממילא לא היה שום טעם והגיון להסתיר דרגותיו הנעלות, ובעצם הפליאה כבר נאמר משמיה **דהרה"ק מבעלזא** זי"ע, שהרי כוונת משה בדבריו אלו היא אך ורק על **מעלות ומתנות שקיבל במתנת וחסד קל**, ואין כאן שום סרך של גאווה והתנשאות במה שיודע ומכיר בחסד ומתנת הבורא.

הרי לנו מדברי רבינו, שהבין בדברי הרמב"ם שכתב בכלליות 'כל אדם ואדם ראוי להיות צדיק כמשה רבינו', **שיכולים להגיע למעלת ודרגת משה רבינו**. וכן כתב בפרשת קדושים (יט, ב): כי אין שיעור להדרגות הקדושה המזומנות לכל הרוצה ליטול את השם, וצא ולמד ממדרגות הנביאים זו למעלה מזו, ומשה עולה על גביהן, ולזה אמר במצות קדושים תהיו - **"דבר אל כל עדת בני ישראל"**, מפני שכולם ישנם בגדר מצוה זו, והוא מאמרם ז"ל **"יכול אדם לעשות עצמו כמשה רבינו"**.

ופלא גדול עד מאוד מה שמוסיף עוד שם: ואולי שיכול להיות **הדרגה גדולה ממשה**, והיא מדרגת מלכנו משיחנו המעוטר בעטרי עטרות, ע"כ. ובהגהות **'ברכת שמעון'** העיר מדברי הרמב"ם (פ"ט מהל' תשובה ה"ב) דמשיח צדקנו נביא גדול יהיה **קרוב** למשה רבינו, ומשמע דרך קרוב למשה רבינו אבל עדיין פחות ממנו, ונראה כסתירה לכאורה.

ויפה חילק **ביערות דבש** (ח"ב ריש דרוש ב') דזה ודאי ברור שאין גדול יותר ממשה רבינו בנבואה, וכדברי הרמב"ם, ומה שאמרו במדרש (ילקוט"ש ח"ב רמז תתקע"א) על הפסוק 'הנה ישכיל עבדי ירום ונשא' (ישעיה נב, יג) 'ירום ממשה', היינו דוקא **בממשלה וגדולה** כי ישב על כסא ה', אבל לא **במעלה והשגת נבואה**, שבאלו לא יגיע שום אדם למשה אשר נחסר מעט מאלקים יעו"ש. ומעתה לפי חילוק זה י"ל גם בכוונת האוה"ח לדרגת ה'קדושה' ולא לדרגת ה'נבואה', ורק בזה יכול משיח צדקנו להיות גדול יותר.

וכן מובא בשער הגלגולים **להאריז"ל** (הקדמה א') שכל אדם **יכול להיות כמשה רבינו** אם ירצה לזכך מעשיו, לפי שיכול לקחת לו רוח אחר עד רום היצירה. והנה לשון הספה"ק **תולדות יעקב יוסף** (פר' ויקהל אות ב'): 'הבחירה חפשית ביד האדם לזכך חומר, עד שיזכה למדרגת ומעלת משה רבינו עליו השלום'. וכן כתב בספה"ק **מאור ושמש** (פר' תרומה ד"ה ויבן): 'וכן תעשי'. פירוש, 'ואתם תלמדו לעשות כמו כן, שתהיו מרכבה לשכינה, כי כל האדם יוכל לבוא להשגת משה רבינו'.

ולפי שיטה זו ביארו היטב בחילוק נוסף להנ"ל, בספה"ק **משנת חסידיים** (מסכת השגת הנשמות פ"ג מ"ט) **ומאור עינים** (פר' קדושים) וכ"ה בספר **הברית** (ח"ב מאמר י"א פ"ה) דגזירת הכתוב (להלן לד, י) **"ולא קם נביא עוד בישראל כמשה"**, היינו רק בנוגע למעלת וכן **הנבואה**, כמו שמפורש בכתוב זה, אבל לענין **צדקותו** ודאי יכול לקום צדיק כמשה רבינו, וכפשוטו לשון הרמב"ם דנקט 'צדיק'.

ודאי אפשר וצריך להיות 'עבד' הבורא כמשה ממש

אולם יש לציין מש"כ **בקובץ הערות** להגה"צ ר"א וסרמן צוק"ל (בדברי אגדה שבסוה"ס סימן ז אות ט) דהדבר פשוט מאד שא"א לשום אדם להגיע לצדקותו של משה רבינו. ומחדש בתו"ד דכל כוונת דברי הרמב"ם במש"כ 'צדיק', היינו אך ורק כלפי מה שנקרא משה רבינו **עבד ה'**, וכביאור הרד"ק (יהושע א, א) דגדרו של 'עבד רוחני' מתבטא לפי מה שקבעו חז"ל בגשמי 'אין קנין לעבד בלא רבו' ויד עבד כיז רבו, וכזה היה משה רבינו שכל כוחו חושו ודעתו היו כולן קודש לה', ולא השתמש בהן לצורך אחר אלא בלתי לה' לבדו.

וכך כל אדם יכול להיות 'צדיק' בעבודת הבורא ב"ה לעובדו בכל לב ונפש לפי ערכו ולפי כוחותיו, ולהיות נקרא בתואר - עבד ה' - כמו משה רבינו, אבל זה פשוט שגם אם יתאמץ ביגיעה שאין לשער, ואפילו במשך אלפי אלפים שנה, **לא יגיע ולו עד קרסוליו של משה רבינו**, מפני שלא ניתנו לשום אדם כוחו ובינתו, ובאמת אין זה נדרש ממנו. וכלל אמרו חכמים 'אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכין ליבו לשמים' כפי תכונותיו וכפי הנדרש ממנו. [וכמו שידוע כמה הפלגות באמירות הצדיקים שאמרו במשקל אלו הדברים, כהתוודות הרה"ק רבי זושא זי"ע].

[ברם רבינו עצמו בספר **ראשון לציון** (לספר יהושע) כתב: 'לא יהיה עבד ה' כמשה', ויש לדקדק מזה דס"ל דלא רק בנבואה לא יהיה עוד אדם כמשה, אלא אפילו בעבודת ה' לא יקום כמוהו. וכדבריו הללו מצינו בהקדמת ספר **כתתור ופרח** (לרבי אישתורי הפרחי): מיסודות האמונה להאמין בנבואת משה רבינו ושהוא היה אב וגדול מכל הנביאים לפניו ואחריו, **אין נבואה כנבואתו ואין שלימות במין האנושי כשלימותו**.

בארעא דישראל

המשך תיאור מחלק ממסעו הארוך והנעלה של רבינו לעלות לציון ברניה

ירח האיתנים

ימים ספורים לפני ראש השנה עגנה הספינה בחופי עכו, וזכתה הקהילה המקומית שישכון כבוד בארצם וצדיק נשגב יתפלל ביוםא דצולותא בהיכלם והם יסתופפו בצלו.

[אמנם באגרתו השלישית (ר"ח כסלו תק"ב) כתב רבי אברהם ישמעאל סגונייטי לאביו, כי הגיעו לעכו "לפני ראש השנה בכמו ד' ימים", אך כנראה לא דקדק בחשבון הימים - בפרט שאגרת זו נכתבה באיחור, והשלים בה פרטים מן האגרות הקודמות מחשש שמא לא הגיעו לתעודתן. לכשנחשב את הימים, נזכור כי בשלישי שנכפל בו כי טוב ג' באלול הגיעו לאלכסנדריה והתעכבו בו ארבעה עשר יום, ודרכם בהפלגה מאלכסנדריה לעכו חמשה ימים, והרי לנו תשעה עשר יום מג' באלול - והם כלים בכ"ב באלול. ואפשר שיש להוסיף חצאי ימים לתשעה עשר הימים, ואם התעכבו יום או יומיים עד שנכנסו לעכו, בשל דין דברים שהיה להם עם רב החובל, נגיע לכלל "בכמו ד' ימים"].

עכו, בימים ההם, היתה עיר גדולה וישנה, ורוב יושביה יוונים וטורקים, כאשר הקהילה היהודית מנתה יותר ממאה משפחות. לפי גבולות הארץ, עכו נחשבה חצייה חוץ לארץ וחצייה ארץ ישראל. רבי אברהם ישמעאל סגונייטי מתאר באגרתו, כי גבול ארץ ישראל הוא ממש בחומת עכו, ומחוצה לה היא ארץ ישראל, ושם יש בית כנסת גדול וגבוה - "ויש בה י"ב חלונות, וכל חלון כמו פתח בית הכנסת של ליוורני" - בשנים קדמוניות היה בית הכנסת חלק מן העיר, אך לאחר חורבנה ובניינה מחדש נותר ההיכל מחוץ לתחומה. בית הכנסת לא היה פעיל באותה עת, והיה שמו 'כנסת אחאב' על שם אחאב המלך שהיה מתפלל בו.

בית הקברות שלה היה בתחומי ארץ ישראל, וכן הכפרים הסמוכים (כדוגמת כפר יאסיף, שבאותן שנים התיישבו בו יהודים) היו בארץ ישראל. על אף הספק, נהגו יהודי עכו לעשות יום טוב אחד ולא נהגו יום טוב שני של גלויות.

לאחר ראש השנה, התעניין רבנו אודות קברי צדיקים הטמונים בסמיכות, ומדריכו המקומיים הצביעו על כפר ירכא, מרחק שש שעות הליכה, שם קברו של חושי הארכי, יועצו של דוד המלך ע"ה. (והוא ידוע מפר עצי איתנופלי). בדרך עברו בכפר יאסיף, בו התקיימה קהילה יהודית, וכנראה שעשו תחנה וביקרו במקום.

באגרתו השלישית, מנה רבי אברהם ישמעאל סגונייטי את שמות הצדיקים הטמונים בסמיכות מקום לעכו, וכתב: "הצדיקים אשר סביבותינו: חושי הארכי (בכפר ירכא), אלישע בן שפט (בהר הכרמל), ר' יהודה בן בבא מעשרה הרוגי מלכות (באושא הסמוכה לשפרעם), רבינו הקדוש (בציפורי), שמואל הקטן (בכפר כאבול), עקביא בן מהללאל (בכפר מנדא) עליהם השלום - אשר בשביל אחד מהם היה ראוי לאדם לבוא מסוף העולם להיות לוחך עפרות רגליו".

לקראת יום כיפור יצא רבנו מעכו לחיפה - המוזכרת באגרת כ'כפר חיפה' [גם כאן, כבמקומות אחרים באגרת, בולטת בקיאותו של רבי אברהם ישמעאל סגונייטי (שהיה בחור כבן שש עשרה), כאשר הוא מציין: "ומזה הכפר הוא רבי איבו דמן חיפה המוזכר בירושלמי (ברכות פ"ב ה"ד) והביאו רב אלפס במסכת ברכות (דף ח:)]. ובערב יום הקדוש עלו להר הכרמל, וקבעו מקומם ב'מערת אליהו', לשם התקבצו כל יהודי חיפה ויחדי התפללו והתקדשו באותו מקום קדוש בצומא רבה.

רבי אברהם ישמעאל סגונייטי, שתיאר את מעשיהם ביום הקדוש, כתב בהשתאות: "ועשינו שם כיפור וכל אנשי הכפר עמנו, והבאנו לשם ספר תורה של תלמוד תורה, ועשינו כיפור לא היה כמוהו למן היום וכו'... ואנו, בכל תפלה ותפלה מה' תפלות של יום הכיפורים, היינו אומרים 'דעני לאלהיו בהר הכרמל', והיינו מתרעדים, שהיתה יראה גדולה מה נוראה, והיה נראה ממש כאילו אליהו זכור לטוב שם. ובליל כיפור ובליל מוצאי כיפור ישנו שם בתוך המערה".

לאחר יום כיפור, שב רבנו עם חבורתו לעכו ושם עשו את חג הסוכות. רבי אברהם ישמעאל סגונייטי מציין באגרתו, "ועשינו שם חג הסוכות בלולב ואתרוג כנתינתם מהר סיני", ומכאן משמע שבאיטליה לא היו רגילים כל האנשים ליטול ארבעה מינים משלהם, ולכן החשיבו מאד את מנהג יהודי ארץ ישראל, שכל אחד יש לו ארבעה מינים ואינו נסמך על של הציבור.

רבי אברהם ישמעאל סגונייטי מתאר את המקום: "ואותו כפר נקרא 'כפר ישיב' המוזכר בזוהר 'מטו לכפר ישיב' (כנראה שגגת קולמוס לפנינו, כי לא מצינו בזוהר אתר שכזה, ואולי שגה בזכרו את המלים "מטו לחד כפר ויתבו תמן" והחליף במרוצת הכתיבה), ובו שובע גדול, והוא מארץ ישראל ונוהג כארץ ישראל ממש. ומצאנו שם כמו עשרה בעלי בתים והם יושבים בטוב ובחירות גדולה, ומלאכתם היא זריעה וקצירה, ונותנים מעשרות ושורפים התרומה. ושנה זו, שנת ה'תק"ב, אינם זורעים כי היא שביעית. ואין להם שום גלות, ממש כמו שהיינו מקדם בחירות ובשלוה גדולה. ובודאי שמי שיושב ללמוד תורה שם, הוא בטוב שובע ובחירות, ואויר ארץ ישראל מחכים. והמחיה בזול, ומים יש שם שלא היו בכל העולם. ואין ביניהם לא קנאה ולא שנאה ולא תחרות כלל ועיקר, כי כל אחד ואחד תחת גפנו ותחת תאנתו. ואינם לובשים מלבושים טובים, כי אם מלבוש אחד בין בשבת בין ביום טוב, וזה מפני שאינם מבקשים כבוד לנפשם".

כאשר הגיעו לקבר חושי הארכי ישבו באותו מקום ועסקו בתורה [הקבר מתואר באגרת: "קברו בתוך בית אחד, ובתוך הבית מצבה גבוהה והיא ממש קבורת חושי. וזה צורת קבורתו... והבית אשר הוא קבור בה. ולפניו קבורים כל השמשים ומדליקים נר עליו, כשמתים קוברים אותם אצלו, וקוברים אותם חוץ לבית שקבור בה הוא". דהיינו, שניתן שכרם של השמשים בקברו של חושי הארכי, שלאחר פטירתם הם נקברים בסמיכות למקום מנוחתו]. כפי שתיאר רבי אברהם ישמעאל סגונייטי: "וישבנו על הקבר יום ו' ולמדנו עליו תורה נביאים וכתובים, וישבנו שם כל יום ו' בהתבודדות גדולה. ולמדנו ענין עצותיו וענייניו עם דוד, ולמדנו כל התהילים, וסליחות בדמעות שליש על אורך הגלות ועל אף ה' אשר שולח בעיר קדשינו ירושלם". באגרת השניה, אותה כתב בט"ז בתשרי תק"ב, כתב רבי אברהם ישמעאל סגונייטי לאביו, כי לאחר ההשתטחות על קברו של חושי הארכי, ביקשו ללכת למערת התנא שמואל הקטן זיע"א - הטמון בכפר כאבול הסמוך לכפר יאסיף - אך לא היה סיפק בידם, שכן ערב שבת היה היום והיו צריכים להזדרז ולשוב לעכו בעוד היום גדול.

המשך התיאור מאותם הימים יבואו עלי גליון במדור זה

אלפים כבר נושעו

בזכות תרומתם למען האור החיים הקדוש והפצת ספריו הקדושים

קנה לעצמך זכות אצל האור החיים הקדוש

מוקד הישועות: 0733-713-620

לימוד התורה תענוג מופלא, והמתבטל מפסיד לעצמו

את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלקיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום, והקללה אם לא תשמעו אל מצות ה' אלקיכם (יא כז).

רבינו מפרש שעצם הדבר שאדם זוכה לשמוע דברי תורה, זה כבר הברכה בעצמה ואין צריך לברכות נוספות. וטועם טעמה של תורה שוב אינו מצפה לשום שכר, ואדרבה הוא חפץ לשלם לנותן התורה על זכייתו לחוש במתיקות וטוב התורה.

כמו כן להיפך, מי שלא שומע לציווי השם ואינו עוסק בתורה, זהו הקללה הכי גדולה שיכולה להיות עבור האדם, כי הוא מפסיד תענוג עולמי לחיות נפשו, וללא שיקללוהו הרי הוא מקלל את עצמו.

ובלשון קדשו של רבינו: 'השמיעה בתורה הוא תענוג מופלא ומחיה הנפש כאומרו "שמעו ותחי נפשכם", והמרגיש בטעם התורה תשיחנו נפשו, כי עליו לשלם גמול טוב למתן מתנה טובה מופלאה, ואין צריך לומר שאין לתבוע שכר עליה'.

ובפרשת ואתחנן לאחר שכותב רבינו על שכר המצוות שהקב"ה נותן לנו, כותב רבינו בלשון קדשו: "והגם שכפי האמת, **עלינו לשלם שכר לאלוקינו בה', שהטעימנו עריבות נעימות ומתיקות אהבתו בלבנו, מתוקים ועריבים לאין תכלית, אלא שיטול האדם שכר על התעצמותו עד שהשיג טעם בחיים.**"

כלומר, אחרי שהאדם זכה להשיג את טעם התורה והמצוות, לא מגיע לו שכר, כי זה השכר והתענוג הגדול עלי אדמות, אמנם השכר שהאדם מקבל הוא על ההתמודדות והיגיעה עד שהגיע לטעם המתוק.

עצה גדולה נגד יצר הרע – שלא לפתוח עימו במשא ומתן

פי' יסיתך אחיך וגו', לא תאבה לו ולא תשמע אליו (יג ז).

יסוד עצום ועצה גדולה, כותב רבינו בפרשתינו ובכמה מקומות, שבכוחה יוכל האדם להציל עצמו מרשת היצר הרע, שכאשר בא לפתות את האדם לעשות עבירה ומסביר לו בטוב טעם למה יעשה זאת ואין זה מותר מצד ההלכה, לא יתחיל האדם לחשוב בכלל על הדבר, ולא יכנס אתו למשא ומתן, כי הוא עלול להיכשל וליפול בסוף, אלא יתייבש על אתר ידחה את יצר הרע, ויחליט בדעתו לסרב לעשות זאת ללא כל נימוק וסיבה.

ובזה מפרש רבינו את הפסוקים: **"כי יסיתך אחיך"** - לשון איחוי וחיבור, שהיצר הרע מחובר לאדם מיום לידתו והוא מנסה להכשילו ולפתותו, **"לא תאבה"** - בלי כל נימוק וסיבה. ולכן לא נאמר 'לא תרצה' - כי 'רצון' זה דבר שאדם עושה עם נימוק וסיבה, ואילו "אבה" הוא מעשה ללא סיבה ונימוק.

ובספר **ראשון לציון** מפרש רבינו בדרך זו, את הפסוק **"בני אם פתוהו חטאים אל תבא"**, וזה לשון קדשו: **"כי ימצא אדם כי מצד יצרו ומזגו הרע יתאוה לעבירות לגזול וכו' לתאוות המורגשות, לזה אמר שלמה המלך: בני, אם פתוהו הוא מצד העון עצמו כי יערב לו והוא מפתך, אל תאבה לעצת יצר הרע. מאוס בה. כי לא יכנס במשא ומתן בענין אם טוב ואם רע, אלא בבוא אליו המחשבה ירחיקה וימאס בה, כי אם יכנס במשא ומתן תתגבר בו תאוה המחשבה להיותה מורגשת, לזה עצה הנכונה היא שימאס בדבר בלי תת טעם, ובזה היא עצה טובה לאדם."**

ובספר 'מאור החיים' כותב תלמיד רבינו מה ששמע מרבו בדרשה, והנה לשונו: 'כוונת שלמה המלך עליו השלום לרמוז לנו איך נעשה לברוח מן השטן, ואמר אם יפתוך השטן לעשות חטאים, אל תבא בויכוח עם השטן, מפני שתחילה יביאך לראות באשה, אחר הראיה יאמר לך דבר עמה, ואחר הדיבור יביאך לדבר אחר. על כן אל תאבה לשמוע לו מעיקרא' ובמקום אחר מוסיף על זה, שאם חוה לא היתה נכנסת בויכוח עם השטן לא היתה חוטאת באכילת עץ הדעת, וזה גרם מה שגרם.

נערך מתוך שיעורי אוה"ח הק' מאת הרה"ח יהודה וייס שליט"א

סג

מעלת וחשיבות ה'עניים' שבכלל ישראל

כי יהיה בך אביון מאחד אחיך באחד שְׁעָרֶיךָ בְּאַרְצֶךָ לֹא תִאֲמָץ אֶת לִבְּךָ וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת יָדְךָ מֵאַחֶיךָ הָאֲבִיּוֹן (טו ז).

העניים הם המיוחדים בעם ישראל, ולא יזלזל בהם מחמת עניינם. ואדרבה, הקב"ה עשה אותו עני כדי לזכות אחרים במצות צדקה ולהציל אותם מגיהנם.

ומרמזת התורה **"כִּי־יִהְיֶה בְּךָ אֲבִיּוֹן"**. עליך לדעת כי הוא "מאחד אחיך" מהמיוחדים שבאחיק, מחשובי כלל ישראל, שהקדוש ברוך הוא ייעד אותם לסבול, בשביל לכפר על עוונות ישראל, ולכן אין לך לזלזל בהם חס ושלום, אלא אדרבה לרוממם ולנשאים בכל האפשר.

העשירים חשובים כ'שומרים' על ממון העניים

מי שיש לו ממון רב יותר מכדי צרכיו, עליו לדעת שהממון השייך לעניים ולומדי תורה מופקד אצלו, וזה שיש לו - זה אינו שלו, והוא סך הכל שומר את הכסף עבור העני, שנגזר עליו להתבזות ולנדוד, ולקחת מהעשיר את הכסף שהוא 'שלו'.

ובפרשת משפטים מוסיף רבינו, שלכן יזהר העשיר, ולא ירגיש התנשאות כשנותן צדקה, כי הכסף שייך לעניים ולומדי תורה, שרק נגזר עליהם להתבזות ולקחת את חלקם המופקד אצל אחרים.

ולפי זה מפרש את הפסוק **"אם כסף תלוה את עמי"** - אם אתה רואה שיש לך הרבה ממון גם להלוות לאחרים. עליך לדעת ש"את העני" החלק השייך לעניים, "עמך" הוא בסך הכל מופקד אצלך. ולכן "לא תהיה לו כנושה" אל תרגיש התנשאות כשאתה נותן או מלווה לצדקה.

ובספר הקדוש **ראשון לציון** שחיבר רבינו על נביאים וכתובים, מפרש רבינו הקדוש את הפסוק במשלי **"אל תמנע טוב מעֲבָלְיוֹ, בְּהִיּוֹת לְךָ דָּיֵךְ לְעֹשֹׂת"**, שאם עני בא לבקש צדקה, אל תמנע ממנו את הטוב, כי בעצם הוא "בעליו" האמתיים של הכסף שלך, שהרי אתה רואה - שיש לאל ידך לעשות, כלומר שיש לך הרבה כסף ואפשרויות לעשות הרבה רווחים ועסקים למיניהם, ולמה הקדוש ברוך נתן לך יותר מלאחרים, אלא שסך הכל הוא הפקיד אצלך את הכסף של העניים, ולכן תואיל בטובך לתת לעני את הכסף שהוא הבעלים האמיתיים שלו.

ובספר הקדוש **פרי תואר** שחיבר רבינו על שולחן ערוך, כותב רבינו להסביר מדוע לא תיקנו חכמים לברך ברכת "שהחיינו" בכל פעם שהאדם מרויח סכום נכבד של כסף, ומה זה שונה מאחד שקונה בית חדש שמברך שהחיינו. ומסביר רבינו, שכשהאדם מרויח כסף, אינו בהכרח שהכסף שלו, כי יש כאלו שהם 'שומרים את הכסף לאחרים ואינו שלהם', ואין להם לברך שהחיינו, ורק אחרי שקנו בית ונהנו מהכסף, התברר שהכסף שלהם, ויכולים לברך שהחיינו.

צדקה מקרבת הגאולה והמשיח חושק שיתנו ישראל צדקה

מלך המשיח תאב ומצפה מתי יבוא לגאלנו, והיות שצדקה מקרבת את הגאולה, עלינו להתאמץ בכל לבנו, להרבות בנתינת צדקה בשמחה כדי לקרב הגאולה.

ועל זה מרמז הפסוק שלפנינו: **"כי יהיה בך אביון"** - שהוא תאב בנו לבוא לגאלנו, "מאחד אחיך" - הוא המשיח שהוא המיוחד שבעם ישראל, "באחד שעריך בארצך" - שהוא תאב לבוא לארצנו הקדושה, לשערי העיר ירושלים, "לא תאמץ את לבבך" - שלא יאמץ אדם את לבבו, אלא יפתח ידו בכל כוחו, למלאות את תאוותו וחשקו של המשיח שחפץ לגאלנו, וירבה בנתינת צדקה לקרב הגאולה.

ובלשון קדשו של רבינו: **וּבְדֶרֶךְ רִמּוֹ יִרְמֹז לְהַעֲרִי הָעֶרָה דְּדוֹלָה, עַל אֶחָד הַמִּיחָד שְׁבָאָמָה, שְׁאֵלָיו אֲנִי מְקוֹיִם וּמִצְפִּיִם מִתִּי יְבֹא, וְהוּא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מְשִׁיחֵנו אֲשֶׁר הוּא אֲבִיּוֹן, וְכָבֵד בְּמִשְׁלָל לְעֵנִי, כְּאוֹמְרוֹ "עֲנִי וְרַבֵּב עַל חֲמוּר..."**

ואומר **"בְּאַרְצֶךָ"**. העיר מקום תאונתו, היא ארץ הַקְדוּשָׁה "אשר ה' אֱלֹהֶיךָ נֹתַן לָךְ", שהוא תאב מתי תפקד העיר הַיְנוּהָה מְדִינַת הַלְבָבוֹת. ויצו ה' לְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא יִאֲמָץ אֶת לִבּוֹ וְגו', אֲלֵא יִתְחַזַּק בְּכָל עוֹ וְתַעֲצֹמוֹת לְמִלְאוֹת חֶשֶׁק הָאֶחָד הַמִּיחָד, כִּי בְּאַמְצָעוֹת מַעֲשֵׂה בְנֵי אָדָם וּבְפֶרֶט בְּמִצְוַת הַצְדָּקָה, דְּקָתִיב "בְּצִדְקָה תִּכְוֶנֶנִי". וְגַמְר אֶמְר "מֵאַחֶיךָ הָאֲבִיּוֹן", פְּרוּשׁ, מִסִּבַּת אֶחָד הָאֲבִיּוֹן הַיְדוּשִׁי, שְׁיַעֲרֶיךָ אָדָם בְּדַעְתּוֹ שֶׁהַמַּעֲשֵׂה הוּא לְתַקְלִית דְּבָר זֶה שֶׁל מְשִׁיחַ ה' שְׁמוֹ חֲיִים.

זכותו של רבינו זכרוננו צדיק לברכה יגן עלינו.